

Prolog

Forma, přístup a způsob práce se žáky

Dva dny se zvířaty je intenzivní dvoudenní zážitkový program s přespáním ve VIDA!, zaměřený na hlubší poznání zvířat v rámci jejich života, jejich chování, vztahu k člověku a člověka k nim a jejich vlivu na fungování ekosystému. Program sestává z přednášek, diskuzí s externími odborníky, workshopů a her a také ze setkávání se živými zvířaty. V rámci programu si žáci vyzkouší práci ve skupině, práci v týmu i samostatnou práci. Program nabízí množství zařazených metod, které napomáhají udržení pozornosti účastníků a umocňují zážitek. Důležitou součástí jsou reflexe, při kterých si účastníci zpracovávají zážitky a sám v sobě upevní nové vědomosti a změny postoje.

Program je zaměřen na uvědomování si souvislostí mezi vývojem zvířat, jejich významem pro planetu a lidstvo v historii a dnešní době. Spojuje etologii a zvířecí emoce a získané informace využívá při praktickém pozorování jejich chování. Pochopením jejich chování a prožívání se žákům zvířata stávají bližšími a jsou otevřenější tématům zabývajícím se složitostí světa jako celku, s důrazem na vztah lidí a zvířat. Program podporuje zdravě kritické myšlení. Formou se jedná o intenzivní dvoudenní mozaiku interaktivních přednášek, workshopů, diskuzí, her, exkurzí, poznávacích a reflektivních aktivit.

Program se snaží cíleně působit na hodnoty a postoje žáků a vnímání světa kolem nich. Přístup k žákům je záměrně volen jako přátelský-partnerský, s nastavenými pravidly. Důležité je vytvoření společného bezpečného prostoru, kde mohou žáci diskutovat a učit se novým způsobem, a to formou zážitku, oproti frontální výuce. V rámci programu se snažíme žáky motivovat k vlastnímu uvažování, k prozkoumávání vlastních hodnot a postojů a schopností je vyjádřit.

Kroky nutné pro přenos do kontextu jiného realizátora

Některé specifické části programu v navržené podobě vyžadují spolupráci externích subjektů jak s teoretickými, tak praktickými znalostmi a zkušenostmi z konkrétní oblasti – canisterapie a záchranařina, teraristika/chovatelství zabývající se jedovatými živočichy a etologie. Pro dosažení co nejvyšší kvality programu je proto doporučeno vyhledat a posléze navázat spolupráci se zmíněnými odborníky, ačkoli metodické materiály jsou upraveny tak, aby se uvedení dalo realizovat i bez nich.

Rovněž samotní realizátoři by měli mít ke zvířatům vřelý vztah opřený o hlubší znalosti a vědomosti o nich, než je typicky běžné; mnoho aktivit klade zvýšené nároky na realizátory právě ze stran zoologických znalostí – Mikroskopování tělního pokryvu, Evoluce čili vývoj, Obejdeme se bez zvířat, aneb co by, kdyby?, Živočišná přitažlivost atd.

Také zajištění některých nutných pomůcek je na místě s časovým předstihem, zejména u aktivit počítajících s účastí živých zvířat (Canisterapie a kynologická záchranařina, Nemusíme se jich bát aneb o pavoucích a štírech) je bezpodmínečně nutné zajistit vhodné podmínky právě pro ně. Ale i některé další aktivity jsou poměrně náročné na materiál ne vždy běžně dostupný (vzorky tělního pokryvu, potřeby pro mikroskopování a mikroskopy, různé živočišné produkty ke hře Lidé, zvířata a planeta aj.)

Co se prostorů týče, nejsou většinou natolik specifické, aby nemohly být nahrazeny nějakou vhodnou alternativou, je pouze třeba pamatovat na některé technické požadavky (audiovizuální technika,

volnost pohybu apod.); pro některé aktivity je ale prostor uvedení velmi specifický. Mezi možností u jednotlivých aktivit můžeme počítat:

- **Úvodní aktivity** - třída, projektová učebna, místnost s možností sezení na zemi v kruhu
- **Evoluce rychloběhem** - hřiště, větší i menší tělocvična bez překážejícího nářadí, třída s odpovídajícím způsobem upravenou distribucí nábytku apod.
- **Evoluce čili vývoj** - klasická školní třída, posluchárna v knihovně, přednáškový sál...
- **Obejdeme se bez zvířat? aneb co by, kdyby** - klubovna, školní třída, sál, možnost venkovního prostoru
- **Zvířecí olympiáda** - hřiště, větší i menší tělocvična bez překážejícího nářadí. Pro uvedení je vhodná přenosná audio technika a mikrofon. Prostor pro tuto aktivitu je vhodné posuzovat z hlediska bezpečnosti
- **Práce se strachem** - třída, učebna, palouk
- **Nemusíme se jich bát aneb o pavoucích a štírech (a nejen o nich)** - třída, posluchárna, specializovaná učebna, laboratoř atp.
- **Lidé, zvířata a planeta** - pro uvedení je vhodný sál, větší místnost, větší třída, s kobercem na zemi, jelikož žáci při aktivitě sedí na podlaze. Místnost by měla mít audiovizuální techniku a možnost zatemnění.
- **Etika aneb jak to vidím já** - třída, projektová učebna, místnost s možností sezení na zemi (koberec, podsedy)
- **Canisterapie a Kynologická záchranářina** - jedním z cílů programu je setkání s živými tvory, tuto aktivitu doporučujeme určitě zařadit. Canisterapii lze uvést v sále, projektové místnosti, třídě - pokud se vynesou židle a lavice. Velmi vhodné je uvádět program v místnosti s kobercem. Pro kynologickou záchranářinu je vhodné mít velký členitý terén, určitě ne tělocvičnu. Aktivitu lze uvést i venku. V případě, že není prostor a vadil by v prostorách školy štěkot, aktivitu je třeba vynechat a uvést pouze canisterapii.
- **Hnízda Moudrosti aneb Zajímavosti ze světa zvířat** - sál/projektová místnost s možností sezení na zemi (koberec, podsedy), audiovizuální technika - plátno, hudba, mikrofon. Lze uvést venku, v tom případě jsou místo prezentace použity vytištěné obrázky zvířat na velkém formátu. I při venkovním uvedení doporučujeme aparaturu na zajištění hudebního doprovodu a mikrofonu pro moderátora.
- **Mikroskopování tělního povrchu** - laboratoř, specializovaná učebna; nutnost napojení na vodovodní systém a kanalizaci
- **Etologie - teoretický úvod** - posluchárna, přednáškový sál, třída, učebna, vybavené audiovizuální technikou
- **Živočišná přitažlivost** - třída, klubovna, učebna, vybavené audiovizuální technikou
- **Etologické pozorování** - zoologická zahrada, obora, park, volná příroda - les, louka, rybník... Etologické pozorování je vázáno na venkovní prostředí, tudíž vyžaduje třídní exkurzi mimo prostory školy; lze k němu využít např. školní výlet.
- **Časová osa domestikace** - třída, lze modifikovat na větší prostor jako pohybové cvičení do TV nebo na výlet

Shrnuté požadavky prostoru:

- možnost kvalitního přespání školní třídy (cca 30 osob)
- tělocvična, hřiště
- velký sál/projektová učebna, klubovna - prostor na možnost her a aktivit, s kobercem, či s dostatkem podsedáků a vybaven audiovizuální technikou (projekce, hudba a mikrofon). Také je důležitá možnost zatemnění prostoru. Prostor by měl být příjemný a útulný.
- možnost přístupu větších zvířat (psů) do místnosti vybavené kobercem (v průběhu workshopu se sedí a leží na zemi)

- velká členitá plocha (ne tělocvična) pro uvedení workshopu Kynologické záchranařiny. V prostoru by neměl vadit hlasitý štěkot.
- blízkost lokality vhodné k etologickému pozorování volně se pohybujících zvířat (zoologická zahrada, obora, výběh, chovná stanice...)

Úpravy programu pro zajištění přenositelnosti do škol

Dva dny se zvířaty je koncipován jako dvoudenní intenzivní program, který se cíleně snaží působit na hodnoty a postoje žáků a vnímání světa kolem nich, proto je vhodnější program uvést jako celek, kdy žákům zapadají jednotlivé souvislosti a má díky dramaturgii větší dopad na případnou změnu jejich postoje ke zvířatům. Program má svůj hlavní smysl a význam jako celek. Jednotlivé aktivity jsou propojeny a provázány tematicky i motivačně. Některé aktivity se dají již z podstaty své podoby do školní výuky přenést velice jednoduše buď realizací v jedné, nebo v několika spojených hodinách; jde zejména o přednáškové či přednáškově-diskusní bloky (Evoluce čili vývoj, Etologie – teoretický úvod). Některé pohybové aktivity lze přenést i do hodin tělesné výchovy (Evoluce rychloběhem, Zvířecí olympiáda). Další bloky se dají pojmut jako zvláštní vyučovací hodiny (jednotlivé či více spojených) se specifickou podobou: Obejdeme se bez zvířat, Živočišná přitažlivost, Etika aneb jak to vidím já, Lidé, zvířata a planeta. Jako volnější laboratorní cvičení lze zakomponovat Mikroskopování tělního pokryvu živočichů.

Etologické pozorování je vázáno na venkovní prostředí, tudíž vyžaduje třídní exkurzi mimo prostory školy; lze k němu využít např. školní výlet.

Nejnáročnější by v případě uvedení ve školách byly aktivity spojené s kontaktem s živými zvířaty; zde by záleželo na možnostech a ochotě školského zařízení přizpůsobit situaci požadovaným podmínkám pro uvedení.

Specifickou otázkou by v případě uvedení programových bloků ve školní výuce byla jejich vzájemná návaznost a provázanost, která byla výrazným prvkem původní verze. Zároveň by však uvedení všech aktivit v programu v rychlém sledu během školní výuky tuto nepopíratelně ovlivnilo. V tomto ohledu by úkol vybalancování plynulosti školní výuky a efektivity programu závisel na osobnostech realizátorů. Pokud by se program rozkouskoval, je nutné myslet na to, že se změní jeho cíle.

Hodinové dotace (vyučovací, 45minutové hodiny) jednotlivých aktivit by pro školní verzi byly doporučovány:

- Úvodní aktivity – 1 hodina
- Evoluce rychloběhem – 1/3 hodiny
- Evoluce čili vývoj – 1 hodina
- Obejdeme se bez zvířat? aneb co by, kdyby – 1 hodina
- Zvířecí olympiáda – 1 hodina
- Nemusíme se jich bát aneb o pavoucích a štírech (a nejen o nich) – 2-3 hodiny
- Lidé, zvířata a planeta – 2 hodiny
- Etika aneb jak to vidím já – 2 hodiny
- Canisterapie a Kynologická záchranařina 3-4 hodiny
- Hnízda moudrosti – 1 hodina
- Mikroskopování tělního pokryvu – 2 hodiny
- Etologie – teoretický úvod – 2 hodiny
- Živočišná přitažlivost – 1 hodina
- Etologické pozorování – 4 hodiny (s nutnou dopravou)

Místa v programu vhodná k umístění reflexe či ohlédnutí

V metodice programu Dva dny se zvířaty je několikrát použitý výraz reflexe v kontextu zážitkové pedagogiky, kdy prostřednictvím reflexe dochází ke zpracování prožitků a zkušeností. Tento typ reflexe je nezbytnou součástí náročnějších zážitkových programů, konkrétně programů Lidé, zvířata a planeta, Etika aneb jak to vidím já a Canisterapie a Kynologická záchranářina.

Ohlédnutí se za průběhem aktivit probíhalo během dvoudenního programu dvakrát. První zpětná vazba k proběhlým aktivitám probíhá první den večer. Druhá probíhá na samém konci programu v rámci jeho zakončení.

Ohlédnutí se za průběhem aktivit první den večer probíhalo formou písemného vyjádření k jednotlivým aktivitám a také vyjádření k reflektivním otázkám. Druhé ohlédnutí probíhalo na samém konci programu v rámci jeho zakončení. Část druhého ohlédnutí probíhalo stejně jako první - žáci se opět vyjadřovali k proběhlým aktivitám a k otázkám. Byly přidány další otázky - Jaký je tvůj pohled na proběhlý program? Je něco, co bys nám chtěl/a vzkázat? Součástí zakončení programu bylo také sdílení v kruhu a reflexe programu - ústní formou. Druhé ohlédnutí probíhalo v zoologické zahradě, v prostředí učebny.

Forma písemného ohlédnutí se za průběhem aktivit:

Na dlouhou roli papíru byly vypsány jednotlivé programy v pořadí, v jakém ten den proběhly. U každé aktivity bylo možné se vyjádřit ke třem aspektům:

- jak se jim program líbil a jak je bavil (hodnocení pomocí hvězdiček či srdíček, v množství 0-5, a slovní vyjádření/odůvodnění)
- jaký pro ně má přínos (hodnocení pomocí hvězdiček či srdíček, v množství 0-5, a slovní vyjádření/odůvodnění)
- cokoliv, co by chtěli ke konkrétnímu programu vyjádřit

Tato role papíru byla asi metr široká a po vypsání jednotlivých programů dosahovala délky asi 4 metry. Role ležela na zemi a žáci se mohli vyjadřovat barevnými fixy.

Na papír velikosti 1×2 metry byly vypsány otázky, ke kterým se žáci vyjadřovali tak, že odpověď napsali na lepicí papírek a nalepili ji k příslušným otázkám. Otázky zněly takto:

- Jaké nové znalosti a dovednosti si odnášíš?
- Co tě nejvíce zaujalo?
- Jaké téma k zamyšlení mi program přinesl?
- Co bys udělal jinak? Co ti nesesedlo?

Součástí programu je pre-dotazník, ve kterém se žáci vyjadřují ke svým postojům v rámci jejich vztahu ke zvířatům a jejich znalostem významu zvířat pro lidstvo a celý ekosystém. Týden po ukončení programu je žáky vyplněn post-dotazník, kde se vyjadřují k podobným otázkám jako v prvním dotazníku. Post-dotazník pro žáky slouží jako uvědomění si souvislostí a změn ve svých postojích a názorech a realizátorům slouží jako zpětná vazba, zda bylo dosaženo cílů programu.

Otázky použité v pre-dotazníku:

- Co bys chtěl/a na programu zažít?
- Co nového bys chtěl/a dozvědět?

- Jaký je tvůj vztah ke zvířatům?
- Co pro tebe znamenají a jaké mají místo v tvém životě?
- Jaký mají podle tebe zvířata význam pro planetu, ekosystém a pro člověka?

Otázky použité v post-dotazníku:

- Co tě na programu nejvíce zaujalo?
- Jaký fakt nebo zjištění o zvířatech tě nejvíce překvapily? A které tě nejvíce pobavily?
- Změnil se tvůj pohled na zvířata? Pokud ano, jak?
- Zažil jsi na programu něco, co tě zasáhlo?
- Jaké téma tě nejvíce přimělo se zamyslet?
- Zažil jsi po programu nějaké uvědomění? Jaké a v čem?
- Změnilo se u tebe něco? (názor, nějaký zvyk...?)

V průběhu uvedení vyplňuje pedagog evaluační dotazník, který slouží jako nástroj ke zpětné vazbě mezi realizátory a pedagogem a ke zpětné vazbě uváděného programu z pohledu pedagoga.

From:

<https://mscb.vida.cz/> - **MSCB**

Permanent link:

<https://mscb.vida.cz/skolam/zvirata/3/prolog>

Last update: **2020/11/28 15:57**

